

17. september
24. sept. 1946

Et diktatur på trappene

Industriforbundets henvendelse til Regjeringen angående Lex Thagaard er et meget alvorlig dokument, som forhåpentlig vil vekke ettertanke hos Stortingets representanter og Regjeringens medlemmer. Det er holdt i en ytterst saklig og nøktern form, som gir henvendelsen økt tyngde nu da man står overfor spørsmålet om å gjøre den sterke krisebetonte Lex Thagaard-anordning til permanent lov.

De færreste har satt seg inn i hvor uhyggelig inngripende denne anordning er. Vi skal nevne noen eksempler.

Prisdirektoratet kan ifølge Lex Thagaard forby innskrenkning eller stans av produksjon, omsetning eller annen ervervsvirksomhet — sely om den er ulønnsom og uten å yte erstatning.

På den annen side kan Direktoratet på by at virksomheten ved en bedrift innskrenkes eller innstilles. Diktatoren kan altså både forby innskrenkning eller stans av ulønnsom drift og samtidig på by innskrenkning eller stans av lønnsom drift.

Direktoratet kan videre pålegge en bedrift å gå over til annen produksjon eller annet arbeid — til de priser og på de vilkår Direktoratet fastsetter. Det kan videre nekte en bedrift å utvide når den synes betingelsene herfor er til stede, og det kan fordele virksomheten mellom de ervervsdrivende etter eget forgodtbefinnende.

Endelig kan Direktoratet pålegge bedriftene avgifter og inndrive dem.

Det presiseres i anordningen at «med uttrykket «priser» menes vederlag av alle slags». Dermed skulle egentlig også lønninger bli Prisdirektoratets sak.

Enhver vil forstå at denne anordning er noe ganske annet enn den priskontroll vi har hatt siden 1920 — med senere utbygging.

Det gir her en lov som fullstendig utakker enhver næringsfrihet. Ingen kan begynne på noe, ingen kan utbygge hva de har påbegynt, ingen kan omlegge virksomheten og ingen kan innskrenke eller stanse noe — uten Direktoratets bestemmelse. Vi har en gang hatt — og har — pionerer på næringslivets område, som med dristighet, fremsyn og klokskap har skapt nye industrier, nye veier. De vil etter denne lov bli en saga blott.

Med full rett fastslår Industriforbundet i sin henvendelse at anordningen er tilblitt med helt andre tilstander for øye enn de nuværende. Den er laget i London mens man enn regnet med mere eller mindre krigstilstand i landet. Den forberedende komité sier at «den alene anses som forsvarlig for en meget begrenset og vanskelig overgangstid». Og Finansdepartementet i London sa i sin innstilling at den var «helt begrunnet i den ekstraordinære situasjon, og må derfor ha rent midlertidig karakter. Den «må opptas til grundig gjen-

nomgøelse snarest mulig etter frigjøringen». Den må «snarest mulig forelegges Stortinget». — «Departementet vil for sitt vedkommende tillegge at så strenge reguleringer som det kan bli spørsmål om under okkupasjonstiden, ikke kan opprettholdes under normale forhold».

Nu — et og et kvart år etter frigjøringen — skal Stortinget behandle anordningen og innbys til å gjøre den til lov.

Om Lex Thagaard for øvrig er så si at den — i og med retten for Prisdirektoratet til å legge avgifter og anvende dem — berøver Stortingets dets grunnlovsmessige enerett som skatteutskrivende og bevilgende myndighet. Den tårner i det hele tatt an mot en rekke av Grunnlovens paragrafer.

Industriforbundet er som — alle vi andre — klar over at behovet for midlertidige bestemmelser av rent prisregulerende art kan være til stede og foreslår at det drøftes av en komité.

Men Lex Thagaard er som det vil forstås noe helt annet enn prisregulerende bestemmelser. Det er diktatur over nærings- og ervervslivet det gjelder.

117090

Verdens Gang

16/9. 1946. ↓

Ny pris- U.G. 16/9

kontrolllov ferdig.

Siste nummer av Farmand innvarsler en ny priskontrolllov nr. 2 som skal være på trappene. Etter de opplysninger bladet har fått, skal det uten tillatelse fra Prisdirektoratet være forbudt å opprette nye engros, kommisjon, agentur og detaljforretninger. Videre skal overdragning av av forretninger som allerede eksisterer forbys. Uten tillatelse kan en heller ikke begynne handel med nye varer eller slutte å drive handel med varer en tidligere har ført.

I en samtale Verdens Gang hadde i går kveld med underdirektør Gjelsvik i Prisdirektoratet opplyser han uten å kommentere Farmands detaljer at utkastet til en ny lov som skal avløse anordningen av 8. mai er ferdig og oversendt Finansdepartementet.